

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 — kr.
Félévre 5 — „
Negyedévre 2 — „
Egy órára 1 — „
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA**
Főmunkatárs: **IN. MÓRÍCZ PÁL**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ**

Hirdetési díj:

Negy hasabos petit sorért 5 kr. Nagyobb tájékoztatásért többes r
írdetések alk. szerint jutányos áron vetetnek föl. Bej. 4, u m
den külön bejelölésért 30 kr.

A társadalmi kényszer.

Debreczen, okt. 20.

(K.) A monstre párbajtárgyalás imár véget ért, a kir. törvényszék meghozta a maga kétségtelenül szigorú ítéletét, a társadalom elszörnyűködik — s holnap újra kezd.

Állítsuk meg talán a feledésbe rohanásában még néhány percze azt a tegnapi-tesnapelőtti tárgyalást s annak alkalmaiból mondjunk el egyetmást. A mi nézetünk szerint a párbajok elharapozása egészen másban rejlik, mint a tegnapi tárgyaláson hangsúlyozták, pedig ugyanakkor fényes példa állott az illetők előtt abban a tekintetben is, a mely irányban mi a hibát és az orvoslást keressük.

A párbajok oka igenis a társadalmi kényszer, mely nem engedi, hogy a sértéseket a társadalom fia eltűrje, avagy csak bíróság útján torolja meg. Erről sokat lehetne beszélni, beszéltek is már róla igen sokat, de ez a párbajmániát meg nem szüntette. Radikális gyógyszer volna az, ha a büntetőtörvényből kitörölnék a párbajvétség kategóriáját s közönséges fogházzal sujtának a becsületsértést, amely épügy meggyalázná a sértőt, mint ő meggyalázta a sértettet; — de ez a gyógyszer csak radikális volna, hasznos azonban aligha, míg a párbajok csiráját s meleg ágját a társadalom életéből ki nem irtjuk.

Ez a melegág nem egyéb, mint a

meggondolatlan egyéni önbíráskodás embertársaink tettei és viselkedése felett. Korántsem akarjuk kifogásolni a kir. törvényszék tegnapi ítéletét, még kevésbé akarjuk kihasonlítni az illető enyhén elítélt ellen elmondandó tettet, azonban lehetetlen, hogy rá ne mutassunk a tegnapielőtti tárgyalás egy momentumára, mely szerény nézetünk szerint tipikus jellegű s a tárgyalás folyamán rá senki ki nem terjeszkedett, még az ügyész sem. Ime: Egy nagyot halló fiatal embert az egész környezete kigunyolja, komolyan nem veszi, sőt eszelősnek tartja, vajjon miért? Volt rá valami oka? Annnyira nem, hogy mikor ezt párbajképtelenségi okul is felhozták ellene, semmi adatot nem tudtak prezentálni állításuk bizonyítására. Nem volt más okuk, mint a könnyelmű társadalmi felfogás, amelyet oly gyorsan elragad a látszat s egy embert, aki egyáltalán nem, vagy rosszul hallja s ennélfogva hibásan fogja fel környezetét, ahelyett, hogy betegségében gyöngédséggel segítené, kigunyolja, komolyan nem veszi, sőt egyenesen eszelősnek tartja, kell ennél nagyobb sértés s lehet-e csodálni, hogy mikor nyilvános helyen kifejezett adnak előtte ennek a társadalmi negligenciának, az a beteg ember, aki már természetűl fogva izgatottabb, mint más oly sértéssel vág vissza, amely elkerülhetelenné teszi a párbajt?! S ime, a bíróság arra, aki a másokról azt hirdette,

sőt görcsösen ragaszkodott hozzá, hogy eszelős, csak azért, mert fegyverre menni nem akart, 3 napi, míg a másik, a beteg emberre, akit hónapok, sőt talán évek óta a legszörnyűbbel gyanúsított a társadalom, egy olyan gyanúsítással, mely maga büntetést érdemel, minthogy egyszer végre kifakadt s karddal a kezében akarta bebizonyítani, hogy a mit terjesztenek róla, rágalom, — csak azért, mert előbb sértett, mielőtt kardot vett kezébe s azzal a karddal sebet ejtett, 1 hónapi allamfogházat mér. — Ez az oka a párbajoknak.

Legyen már egyszer társadalmunk ítéleteiben komolyabb, ne játsszunk a szavakkal, gondoljuk meg, mielőtt kimondanók, hogy micsoda súlyos következményekkel jár az, nem mi reánk a kikre bírói büntetést, hanem azokra, a kikre társadalmi megvetést hozhat egy-egy meggondolatlan szavunk. Lépten-nyomon találkozunk olyan alakokkal, mint a fentebbi, a kiket a társadalom a jó péccézett, ostobának, vagy bolondnak, avagy nem tiszta kezűnek stb. deklarált s nevet rajta mindenki, vagy huzódik tőle mindenki, a kinek ügye van vele, mindez azonban olyan formában történik, a mibe belekötöni nem lehet, annyira nem, hogy ime, a ki rosz néven vette, azt súlyosabban bünteti a törvény, mint a ki elkövette.

Ez a valódi társadalmi kényszer, a mely lehetetlenné teszi a párbajok fo-

A „DEBRECZEN” TÁRCZAJA.

Bus halász.*)

Görögből fordítj Thót László.

Egy magas kőszal tetején,
Mely daczolva vészszel-habbal.
All kevélyen éjjel nappal
S oldalát az ár locsolja
Ottan ült az árva halász,
Halója a porban hevert;
Boldogság, kedv és az öröm
Elhagyták őt kedvesével.
Oh, mily busan panaszkodott,
Hogy alatta a hullámok,
Hogy mögötte a szirtszálak,
Hogy körül a szelek,
Panaszaiba nyögtek! . . .

„Eve már, óh háládatlan.
Hogy te itt hagytad a paritot,
Amely elvadult azóta
És viharzik, mint a szívem.
A háló lehull kezemből,
Mint lehull éltöm virága . . .
És szívem e sziklák élen,
Mint a hullám megtörik.”

* A szerelem ábcéjeje „Alphabétos és agapés” c. dalgyjüteméből. Athen 1869.

Oh, mily busan panaszkodott
Hogy alatta a hullámok,
Hogy mögötte a szirtszálak,
Hogy körül a szelek
Panaszaiba nyögtek . . .

„Szereltem, te röpke madár:
Aki földön, tengeren at
Bármily gyors rablót elérsz,
Elérsz minden szökevényt,
Mondd: mit érnek szárnyaid ha . . .
Mondd: mit érnek nyílaid ha . . .
Ót, ah őt nem érheted el,
Ki elrablá mindenem? !
Oh, mily busan panaszkodott,
Hogy alatta a hullámok,
Hogy mögötte a szirtszálak,
Hogy körül a szelek
Panaszaiba nyögtek! . . .

Ablakomnál.

— A „Debreczen” eredetiből fordított tárczája. —
Irtá: **André Theuriét,**

Falusi szokásaim vannak és a hat órai harangzó előtt kelek föl. Pompásan esik ilyenkor a munka, főként nyáron. Az ily reggeli órában az utca csöndes és majdnem elhagyott, Néha munkások húzódnak tova műhelyeik felé a gyalogjáró mentén. Csak a tejárusnők nyitnak fel, még mindenki alszik,

csak a fali fecskék, melyek csipongva repülnek a hazfödelek főtöt, mint a kilótt nyíl-vesszők és en az ablak könyöklőjére támaszkodva vagyunk az egyedüliek, a kik örvendünk a reggel frissességének és szemléljük a napot, amint rózsaszínű felhők közt a szomszédos templom fölé emelkedik.

Tegnapelőtt mindazonáltal azt tapasztaltam, hogy az utca ébredésének nem én vagyok az egyedüli szemlélője. Az átellenben fekvő szálloda egyik ablaka mely az enyémmel egy magasságban van, tárva-nyitva volt és leeresztett redőnyön lemezei között észrevehettem a szoba lakójának foglalatosságát.

Rendesen a szálloda lakói nem jókor kelők, és ezért némi indiszkreziót követve el, kíváncsian nézegettem, ki ez a nő, — mert nő volt az, akit az Angelus harangszava már talpon talált. Husz huszonkét éves lehetett éppen megfeszülködött, s aztán a reggeli fehér bluzba és sötét szoknyába öltözött nő kefélni kezdte a ruháját, mely egyszerű fekete ruha és nem látszott nagyon újnak, de amelyre mégis annyi gondot fordított. Alig érintette a kefével, majd nedves kendővel törölte a porszemeket a varrásoknál és ránczoknál. Az ablak keresztszerűleg foglalta körül: egyik lábát székre vdyezte és a térdére fektetett ruha fölé hajlott úgy hogy arczat igen jól szemlélhettem, anélkül, hogy észrevettem volna. Szép termete volt s bár nem volt

gyását s nem a vivás elől kibujtának megvetése. Ha a jelzett megdölgötlan itéletmondás nem volna elharapózva, akkor nem tűnnék úgy fel a párbajtól való huzódózás sem. Ezt irtsa ki magából a társadalom, akkor karddal is s mindjárt megszűnik a krakélerség, meg a parbajok ijesztő sokasága s megszűnik a társadalmi kényszer, súlyosan lehet büntetni a becsületsértést.

BELFÖLD.

A király a horvát zavaárgokról. A tegnapi előtti udvari ebéd alkalmával a király meg szólította Dekovics horvát képviselőt és hozzá — a M Hírlap értesülése szerint a következő szavakat intezte:

— Még mindig izgatottak odafenn a kedélyek?

— Még nem csillapodtak egészen Felső?

— A miatt a zászló miatt ugy-e? Ideje volna, hogy vége legyen.

A király ezt a kijelentést emelt hangon tette, úgy, hogy a körülötte állók is meghallották.

A képviselőház kérvényi bizottsága október hó 12-én este 7 órakor ülést tart, melyen a kérvények hatodik sorjegyzeit intezik el. A letárgyalandó kérvények közt van Fiume város kérvényén kívül Háromszék megye kérvénye egy Pasteur intézet felállítására, Zemplén Komárom Maros Torda és Liptó megyék kérvénye egy magyar görögkatholikus püspökség felállítására és Tápó Sáp kérvénye az országos vásár rendezése tárgyában.

A rokkant és aggkor biztosítás.

Debreczen, okt. 18.

A kereskedelmi alkalmazottak országos egylete a képviselőházhoz kérvényt intezett, melyben az 1200 frt évi fizetésnél kevesebbet élvező ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak

aggkor és rokkantság esetén való kötelező biztosításáról törvényhozási intézkedést kért. A fontos tárgyan báró Daniél Ernő kereskedelmi miniszter a budapesti kereskedelmi és iparkamarához leiratott intézett, — melyben a kérdés nagy horderejét elismeri ugyan, de az ipar és kereskedelmi alkalmazottak nyugellátásának állami közreműködésével törvényhozási uton leendő szabályozására az időt még nem látja elérkezettnek.

A kereskedelmi miniszter leiratában úgy a munkaadóknak, mint az alkalmazottaknak első helyen a Magyarországi munkások rokkant és nyugdíjintézetét ajánlja a miniszter, mely egylet 1893 márczius 5-ke óta, minden politikai mellőzésekkel működik nemes céljainak megvalósításán.

Az egylet tagjai 10, 12 és 15 kr hetilíletet fizetnek s ha a tag tizévi tagság után saját munkájában munkaképtelenné válik, 4.20 4.90, illetve 5 frt 95 kr hetiségelety kap élte végeig s a segély összege a tagsági évek arányában évről-évre növekszik, míg negyvenévi tagság 6, 7, illetve 8 frt 50 kr nyugdíjat kap a tag élte végéig, tekintet nélkül munkaképtességére. Ha a segélyre jogosult tag után arrak maradnak hatra, az apát megillető segély az árva között osztatik meg neveltetési járulékok czimén s ezt a fiúk 13, a lányok 14 éves korukig élvezik. Ha árva nem maradnak, akkor az özvegy megkapja a ferje álte befizetett összeg 30 százalékat végkiegítésül.

Az egylet rövid 4 és fél évi fennállása alatt teljesen megnyerte humánus és kifogás talan működésével mindenki rokonszenvét, sőt az egylet sikeresebb terjesztésére a kereskedelmi miniszter 100 frtnyi postabélyeg-t adományozott, a székesfőváros pedig 100 frt évi segéllyel támogatja az egyletet, melynek jelenleg 5400 rendes, 4 alapító, 7 tiszteltrbeli 1 pártól tagja van. Az ország következő helyein 21 fiókegylete van, u. m. a diósgyőri, a kudsiri ill. vasgyárakban, a mikolezi, temesvári, szolnoki, kaposvári, érsekújvári és satoralja ujhelyi állami vasúti műhelyekben, Ó-Budán, Resiczabányán, Oraviczan, Sárjelakon Zomborban, Apatinban, Duna-Földváron, Szeghalmon, Szekesfehérvárott, M.-Szigeten, Esztergomban, Nagy-Kanizsán, és Pozsonyban.

Az egylet negyvenezer frtnyi vagyona teljesen biztos alapokou, a jöbírő Hazai bank-

ban van elhelyezve. Az egylet élén pákai Kóber Alajos kocsigyáros áll. s a vezetőség teljesen a munkások kezében van, a kik a teendőket mind tiszteletből végezik a humánus egylet előhaladása érdekében.

Az egylet iránt érdeklődők bővebb felvilágosítást nyerhetnek az elnökségtől (VIII kerület, József-körút 68 szám. alatt.) vidékre jévében is.

Mudrony Somáról.

Debreczen, okt. 20.

Egy derék, kedves ember halálát gyászoljuk, a kinek nem adatott meg az alkalom, hogy teljes képességében ismerje meg a köztudat; a kinek koporsója pedig oly vezetéket zár magába, mely a közérzés fájdalomra méltó.

Mudrony Somát, az ország iparegyesület igazgatóját, a volt képviselőt s az iparegyület igazgatóját értjük a hatvanas évek vége felé mikor közéletünk feljézsdült, de mikor meg jól és közérzől ismertük azokat, kik tesznek dolgoznak és a kire a jövő biztatón tekint, a főváros irói körében két fiatal ember vált ki sok tanulságával, két testvér: a Mudronyok. Akkor még a hírlapokban szoktak jelentkezni a tehetségek. Mudrony Soma és öccse Pál is ott tüntek föl. Ebből a gárdából lettek aztán miniszterek, államtitkárok méltóságos urak, udvari tanácsosok, képviselők.

Mind a két fiatal ember kitűnő készlettel jött a felvidékről a fővárosba. Nyelveket tudtak, ismereteik bősége egyénileg rokonszenvesek. A becsület, a meggyőződés, a kötelesség ideálistái. Praktikus élelmes egyik sem volt. Mudrony Pál irt szép, okos dolgozat gazdasági kérdésekről, de mellesleg azaz regényeket fordított, mert azoknak több látszaja mutatkozott. Ő is valamint bátyja Soma sokszor kikorrigáltak, nyélbe ütöttek cikketeket röpiratokat, melyeket mások rebegtek el, a velők járó szerzői névnel fogva azonban figyelemben részesültek és az emelkedés lépcsőfokául szolgáltak.

Szegény Pál barátom maradt egyszerű újságíró, a ki a Hon-nál derekas munkát végzett. Mikor pedig a Tisza-féle fuzió után az ellenzéki lapok is fuzionáltak, neki a mi-

csinos kifejezése nyílt és érdekes arczszíne kissé barna, szemei nagyok s gesztenyeszínű haja domboru, o k o s homlokára simult.

Tekintete határozott, de nem kihívó. Ugy látszott, hogy lenyének ez a határozottsága ak ratanak es föllepésének ez régi gyakorlatból eredt; de nem volt a tisztes tartózkodásnak híjával sem, mert midőn meghallott valami zörejt a szobaja ajtaján, megjédt, hogy valaki hiányos öltözetében meglepheti egész valójában reszketni kezdett s szemérmes félénkséggel huzódott vissza.

Midőn bevégezte a tisztogatást, egy pillanatra elhagyta az ablakot, majd illedelmes, fekete ruhájába öltözöttön tünt elő karcu termével, duzzadó melleivel, melyet régi kelme takart. Láttam, amint az asztalra terít egy rajzlapot és egész új háromszögű és egyenes léniat vesz elő. Kevéssel azután hét óra fele, elhagyta a szállodát, fején fekete szalmakalappal, hónaljában a rajzlappal és a rakodó part felé távozott. Megértettem. A korán kelő nő Paris környékéről való tanítónő, ki azért jött ide: hogy a városházán vizsgálatot tegyen, vagy pályázatot nyerjen.

Es visszaemlékeztem a fiatal leányok napokénti csoportosulására a Tuilériák utcájában az előtt a deszkaépület előtt, mely felváltva képtárlatul vagy vizsgálat színhelyeül szolgált. Ismét láttam azokat a gondtól terhes fiatal fejeiket, azokat a 14—20 éves, tintás ujjú leánykákat, kiknek agyvelőjét nagy sietéssel tömték tele mindenféle tudományos és irodalmi dolgokkal. Némelyek közülök, kiknek némi vagyonuk van, azért jöttek ide, hogy a divat hóhortjának, vagy hiúságokuk enged-

meskedjenek: mások azért, hogy a megszerzendő bizonyítvány alapján tisztességes kenyéresethez jussanak.

Az én szállodabeli tanítónőm, ugy látszik, hogy ez utóbbi kategóriába tartozott.

Es egyszerre részvét fogott el a deszkaépületbe bezart szegény lányok iránt, kik napokig ott hajadoznak valami diktandó, vagy történelmi tárgy feladat avagy valami disztiményi rajz felett; bizony szánalomra méltó dolog kötelezni e fiatal lényeket arra, hogy agyvelőjüket megkinozzák és idegeiket megszüntsek, hogy a vizsgálat furfangos kérdéseire válaszolhassanak.

Este meglessem a visszatérő ablakredőnyöm mögöl. Hat óra tájban jött vissza nagy rajzlapjával. Fáradtnak és kimerültnek látszott a nap izgalmaiktól és a fullasztó melegtől.

Alig lépett a szobába, eszébe sem jutott, hogy lathatják, levette fekete ruháját és fehér házi blúzát öltötte fel; haját kibontotta, hogy kenyelmesebben legyen és elővette rajzlapját, füzetét, könyveit és asztala fölé hajolva előkészült a hönapi vizsgálatra.

Hét óra tájban a vendéglőből sovány ebédet hoztak föl, melyet olvasva költött el s aztán mikor az éj leszállt, karoszkékét az ablakhoz tolvá, ott maradt a sötétben egy kis firiss levegőt szívni.

Midőn tizenegy óra tájban szobamba léptem, láttam, hogy már lefeküdt; de egy égi gyertya lobogó világa mellett ismételtette a vizsgálat tananyagát. Vezre elaludt; de micsoda lidércnyomás kinozhatta. — Azok, a kik kiállottak már oly vizsgálatot, elképzel-

Másnap, midőn Angeluskor fölkeltem, ó már talpon volt és megfeszülködött. Ujra tisztogatni kezdte fekete ruháját, föltűzte szalmakalappát a fejére, rajzlapját hóna alá fogta s ujra elment, — úgy hét óra tájban a vizsgálatra.

Délután öt órakor tért vissza egészen földult arczczal. Levette rajzlapját, kalappát s egy karoszkékbe vetette magát, az asztalra könyököl, ujjait hajába mélyesztette és sirt. Nem volt kétségem fajdalmának oka felöl. A szegény leány megbukott az írásbeli vizsgálaton.

Egyszerre fölkel, megtörülte piros szeméit, megvizsgálta arczát, mig vonagló sóhajtasok törtek fel kebléből — összekötötte könyveit, begöngyölte vonalzóit a rajzpaperba, toalet szerit becsukta kis börtáskájába, csöngetett a pincesznek — kétségkívül azért, hogy számláját kérje és kocsit rendeljen, mert néhány pillanat múlva láttam, a mint megmozta pénztárczáját s szomoruan megszámlálja megmaradt pénzt.

Negyedóra múlva ujra megfeszülködött, fölvette vászon felöltőjét s a nélkül, hogy egy bucuzó pillantást vetett volna a szobára, hol annyi kétséggel és reményekkel tett órát töltött, eltávozott. Kocsi várta a szálloda kapunál, föl szállt kis podgyászával s a kocsis megostorozta lovait.

Es azóta nem nézhetek az átellenben levő szálloda szobájának ablakára a nélkül, hogy szívszorogva ne gondolnék a szegény fekete ruhás tanítónő keserves zokogására.

színielőadás a záródában.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, okt. 20.

Vidám élet költözött tegnap este a Svetits intézet komor falai közé. Hofehér ruhas ártatlan leánykák, mosolygó szemű apácák, örömteljes arcú szülők járáltak a máskor oly csendes folyosókon s vidám zajongás élénkítette a kolostor némaságát.

Valóban, a laikusok előtt szinte összegegyezhetlennek látszik a két fogalom: Zárda és színelőadás. De ha egy pillantást vetünk a multra, azonnal eszünkbe jut, hogy e szép szokás — színelőadások rendezése a záróban — még a régi korból ered s főtartotta magát napjainkig.

A Svetits intézet is, amely alig egy év óta kezdte meg működését, dicséretreméltó buzgalommal kultiválja e szép szokást. — Figyelemreméltóak ezen gyermekelőadások már csak azért is, mert — tárgyukat tekintve — jótékony hatással vannak az esztétikai érzék és a jó erkölcsök fejlődésére. S ha a Svetits intézet eddig még semmi más figyelemreméltó eredményt nem mutatott is fel, de annyi kétségtelenül igaz, hogy ez az egy érdeme, a mit főnnebb emlegettünk, kétségkívül megvan. Dicséretreméltó az igyekezet s bár nem vagyunk elfogultak — őszintén kívánunk szerencsét a további működéshez. Mert a tegnapi előadás minden tekintetben fényesen sikerült s minden várakozást felülmúlt.

De lássuk magát az előadást.

Mint már tegnapi számunkban említettük, a színelőadást vezetőjének, Wolafka névnappja alkalmából rendezte az intézet.

Az előadásra nagyszámu intelligens, főleg hölgyközönség gyűlt össze s színültig megtöltötte a tágas termet, melynek előterében a csinos és eléggé nagy színpad volt felállítva.

Az ünnepélyt az iskolai énekkar nyitotta meg. Utána 10 kis baba — mindegyik más-más virágot személyesítve — mondotta el legjobb kívánságait az intézet ünnepelt vezetőjének.

Ezt »Gedővári Ilona« cz. 5 felvonásos dráma követte. Szerencsésnek, a növendékek értelmi fejlettségéhez képest tapintatosnak és a distingált közönség izléseit kielégítőnek tartjuk e választást, mert a darab olyan volt, hogy a szereplők annak minden részét megértették, minden gondolatát átérték s így, ami egyik legfőbb kellek: érzéssel játszottak. A hálas közönség nem is késett sürű tapsokkal nyilvánítani tetszését.

A szereplők cerekasan megállottak helyüket. Kitűntek különösen Kurtinszky Anna, Fabián Juliska, Kelemen Mariska, Sárközy Margit, Hetényi Margit, Pruzsinszky Róza, Textoris Gizella, Faulháber Margit, Striss Ilonka. De dicséretet érdemelnek még a többi bájos szereplők is.

Előadás után a Szarukán Klára és a Vecsey Piroška szép zongorajátékában gyönyörködött a közönség.

A minden tekintetben fényesen sikerült előadás az intézet magas műveltségű világi anárnyójának, P e k á r Józsa k. a.-nak a főérdeme, aki már a két iskolai évben is elismerésreméltó buzgalommal működött az intézetben s akinek az új iskola jó hírneve megalapításában oroszlanrésze van s aki ez-uttal is bebizonyította, hogy a zárda iskolákat is világi tanítónok emelik olyan magas nívóra, a milyenen egy felső leányiskolának állania kell.

Végül egy megjegyzésre szorítokunk. Arra t. i. hogy az ily nagyszabású előadásoknál, mint amilyen a tegnapi esté volt, netalán szerencsetlenségnek elkerülése végett mellőzhetlen kellek, hogy a színpad körül legalább egy-két tűzoltó legyen. Ugy tudjuk, hogy ezen szolgálatot a helybeli tűzoltó testület tagjai díjtalanul szokták teljesíteni.

Óhajjuk, hogy a legközelebbi alkalommal az intézeti előjáróság e fontos intézkedés megtételét ne mulassza el.

Nagymester.

A színház átalakítása.

Debreczen, okt. 20.

(Saját tudósítónktól.)

Régi idő óta közönséj képez, hogy a mi színházunk ócska nézőterét megfelelően repara-ralják, izléssel, egy kis áldozatkészséggel csinosabbá tegyék, hogy amikor praktikusabb beosztással, nagyobb közönség befogadásával jövedelmezőbbé tessék, egyúttal a belső kép erkekebb k e d v e s e b b legyen a szemnek is.

A nézőter átalakítása mellett szükségét érezzük a fűtési rendszer megváltoztatásának a hideg folyosók fűtésének, tűzbiztonsági szempontból a vízvezeték megfelelő berendezésének, végül annak, hogy a kijaratok száma szaporíttassék.

Ezen a bajokon kíván segíteni a főmérnöki javaslat mellett a Komlóssy Dezső javaslata is. Mig az előbbi a fűtés, vízvezeték és az új lépcső lejaratok tervével és költségvetésével ismertet meg bennünket, addig ez utóbbi a nézőter czélszerű átalakítását és új izlése, modern és mindenkéfélt megfelelő b e r e n d e z é s é t tárja fel. Ez a két javaslat foglalkoztatta tegnap délután R o n c s i k Lajos tanácsos elnöklete alatt a színházbizottság által kiküldött adhec bizottságot, a melynek a város háza nagytanács-teremben megtartott ülésen B o c z k ó Sámuel főkapitány, K o m l ó s s y Dezső, M á r k Endre, S t á h l Géza főmérnök és S z a b ó Kálmán jegyző jelentek meg.

Az ad hoc bizottság égető elodazhatlan szükségét látja annak, hogy a színházat a főmérnöki javaslat értelmében légfűtéssel lássák el, vízvezetékét rendezzenek be és új lépcsőlejáratoikat készítsenek. De elengedhet- lennek tartja a nézőter megfelelő rendezését is. Az ad hoc bizottság szerint legalkalmasab- ban úgy oldható ez meg, ha a támlásszékek száma új és kényelmes székek czélszerű be- osztásával megszorítottatnak, az emeleti zárt- székek helye kiegészítettnek. Hogy diszesebb képet nyerjen a színház, valamennyi páholyt drapériákkal lassanak el, a folyosók végig szőnyeget kapjanak, az előcsarnok kövezetét pedig g u m m i szőnyeggel takarják be.

A bizottság az átalakításoknál súlyt fektet arra, hogy az összes, tervszerinti munkálatokat a város egyenes megerbel- tetése nélkül valósíthassák meg. Ezért is lehetőleg elhagyta az egyelőre nélkülözhető dolgokat, t i s z t á n a f e n t i e k b e n összefoglalt átalakításokat j a v a s o l j a. Ezeket pedig a város lakosságának külön meg- tarhelése nélkül: a nyári színpad felrúrt, ma már harminczkilenc ezer forintot tevő összeg- ből bátran megvalósíthatják. A városi közgyű- lés ugyanis eldöntötte már, hogy a város, mint ilyen a nyári színpad felállításáról lemond s azt privát vállalkozásnak engedi át. Ezért is az ad hoc bizottság j a v a s o l j a, hogy a színház á- talakításának szükséges és elodazhatlan munká- latait a nyári színpad felrúrt alaphól fedezze a város.

Táviratok.

Andrée északsarki utja.

Budapest, okt. 19. (A »Debr.« ered. táv. Levél érkezett a merész utazótól. Andréeának saját kezű írása, és pontos a d a t o k a t tartalmaz.

Sajnos az ut harmadik napjáról való. Ma október 20-án pedig, épp szazket napja, hogy Andree léghajója felszállt. Ez a harma- dik galambposta. Hova lett az első és máso- dik üzenet, hova tűntek Julius és augusztus napjai? Most már itt a tél. Semmi kilátás, hogy tavaszig hirt kapjunk a merész léghajós- ról. Ez az első hieles hír tudományos és prog- nostikai szempontból nem-okat er: Azokra nevez azonban, a kik Andréeban nem a kut- tatót hanem az embert becsülik, bizonyosá- annak hogy bizott önmagában és tette sike- relben, »mikor mar 48 órát haladt csak felé a levegőben és hogy komolyan vette kö- telességét, hogy a világot, mely vele értett, állapotáról értesít-e.

A fuzió után, mely társait felfújta és magasba röpitette, mint a papírsarkányokat Mudrony Soma tovább szolgálta az ellenzéket tántoríthatatlanul. Képviselői székhez is alig juthatott, 1880-ban Debreczen III-ik kerületét képviselte, de meg nem tarthatta. Az or-zágos iparegyesületben központosította tevékenységét s több mint három évtized szorgalmát, isme- retét fordította az intézet javára, melynek igazgatója volt. Legkiválóbb ipari alkotásaink, iparügyi intézkedéseink az ő közreműködésével létesítettek s az országos iparegyesület tekinté- lyéhez az ő szemelyes tulajdonságai járultak hozzá. Irni, beszélni, cselekedni, propagandát kifejtani jól tudott.

Sokoldalú képességét, széleskörű ismereteit a gazdasági és ipari ügyek nem merít- hettek ki. Mudronynak az irodalom és a politikai élet is sokat kínált, gyakran föl is kereste az arénák helyét a csendes berkeket. Munkásságának tiszteltreméltó része esik a szépirodalomra. Irt népszínműveket, drámá- kat, regényeket. Ildényiné lánya regénye (az Egyetem Regénytarban jelent) a társadalom az emberek festésének, egy mély érzesű embernek, igaz költőnek erőteljességét ismer- teti meg velünk. Előszóval festetett is és mikor hosszas, kínos betegsége fizikai erejét megpenitotta, újra festéssel szóra- kozott.

Mudrony a szakadatlan munka roncsolta meg. Ferfikora legjobb idejében szervezete meglazult. Egyszerűbb, nyugodtabb életmódu ember kevés volt nála, csak a munkában nem tartott mértéket. Tufeszített idegei ezt nem bírták, aztán szélhűdés érte. A télen már na- gyon rosszul volt, az iparegyesületnél szabad- ságot kapott, hogy pihenhessen. A szélhűdés után akadózva beszélt, bizonytalan keze az íráshoz alkalmatlan lett, de szép esze helyen maradt.

Fajdalmasan látta mindenki, hogy ösz- szetörött az az ember, ki a magán érintke- zesben oly kedves, szeretetreméltó, kinek soha ellensége nem akadt, mert mint szepítő- len jellemnek megmodorában is kiválság ada- tott! Márczius hónapban ungmegyei kis birtó- kára, a Szerednye mellett Kis-Szlatinára ment üdülést keresni. Aldott lelki neje ápolta, gyöngéden és eltelve a jövő iránti aggodal- makkal. Móta Mudrony eltávozott a főváros- ból, keveset tudunk róla, de kétségeinkben és bizonytalanságunkban megtartottuk őt ma- gunk közt s felve vartuk a hirt, melyről sejt- tettük, hogy a végő lesz.

E hó 18-án ez az utolsó hír is megjött. A kedves, ideális, kristálytisza ember meg- halt. Koporsójának az az igazi gyász, hogy csak a hozzá közelállóknak tudják, mi volt neki igazi értéke. Az 5 feje és elméje fölött ma- gasabbra emelkedtek a kevesmagyu rozska- laszok.

Gyermeke nem maradt utána, csak bá- natos özvegye és sok leújtó tanulság.

—r.

Emlékszünk meg, hogy július közepe körül távirat jelent meg a lapokban, mely szerint az A l k e n nevű norvégiai halászhajó felett, a mely akkoriban az északi szélesség 88 44' és a nyugati hosszúság 20 20' foka alatt járt, postagalamb szállt, melyet a kapitány lelőtt. A galamb kétségkívül Andrée galambjai közül való volt. A távirat valódiságát nemsokára megerősítették: Ismét hosszabb idő múlt el, míg az Alken kapitánya, a ki a távirat tartalmát tovább adta, a becses leletet azonban nem adta ki a kezéből, megvált a kinstől, melyet magával hordozott. Ő feltartóztatlanul tovább vezetett és a stockholmi A f t e n b l a d e t csak pár nap előtt az eredeti birtokába. A hüvely melyben a távirat rejtett, kemény papírosból volt viaszokkal bevenva és finom zsinórral körülvéve.

A galamb két középső farktolla alatt volt zsinórral odacölve. Svéd nyelven a hüvelyre a következő utasítás volt nyomtatva: »A henger oldalát nyitandó fel és vegyen ki két levelet. A rendes írással megírott azoknál az A f t e n b l a d e t című lapnak megtávirandó, a gyorsírású levél pedig a legközelebbi postával küldendő el a lapnak.«

A galambnál sajnos, a gyorsírású levél nem volt, csak a már ismert távirat, melynek szövege ez:

Andrée sarkexpedíciójáról az Aftenbladetnek

Stockholm.

Július 13. déli 12 óra 30 perczkor az északi szélesség 82 3' a keleti hosszúság 85 5' foka alatt, jó haladás kelet felé, 10 fok délre. A hajón semmi baj. Ez a harmadik postagalambom.

Andrée.

A Kossuth-kör erősödése.

Budapest, okt. 20. (A Debr. ered. táv.) A fővárosi K o s s u t h k ö r, mely eddig az Orient szállodában tartotta gyűléseit jövő héten állandó helyiségbe költözködik. A b é r k o c s i s u. 12 sz. alatti új körhelyiséget ünnepélyesen nyitják meg.

Telefon Belgrádban.

Budapest, okt. 20. (A Debr. ered. táv.) A szerb kormány Belgrád területén állami telefon hálózatot létesít, melyet már a jövő hóban meg is nyit. Az előfizetés jóval jutányosabb a magyar hálózatánál, mert egy évről csupán 100 dinárba kerül.

A nagybeteg Munkácsy.

Budapest, okt. 20. (A Debr. ered. táv.) Munkácsy Mihályról az a hír volt elterjedve, hogy utolsó óráit eli. Budapesten lakó rokonság tegnap táviratot kapott, mely tudatja, hogy a nagy mester állapota változatlan s a lapok hírei valótlanok.

A szabadelvű párt értekezlete.

Budapest, okt. 20. (A Debr. ered. táv.) A szabadelvű párt tegnapi értekezletén P u l s z k y előadó rövid ismertetése után minden vita és változtatás nélkül elfogadták a provizoriumot.

A brüsszeli kiállítás magyar kiállítását.

Budapest, okt. 20. (A Debr. ered. táv.) B r ü s s e l b ő l távirják a »Bud. Tud.«-nak. Holnap fogja a király a nemzetközi kiállítás ünnepélyes bezárása alkalmából a külföldi államok vezérbiztosainak a jury által megítélt kiállításokat személyesen átadni.

A magyar osztály a következő díjakat nyerte: Grand prix:

1. Állami gépgyár (cséplőgépekért). 2. Diósgyőri vas és acélgépgyár (acél és singyártás). 3. Ganz és társa (elektromosság). 4. Ganz és társa (mslmgépek). 5. Ganz és társa (vontatás). 6. M. kir. államvasutak (vasúti berendezés). 7. Czukoregyesületek gyűjteményes kiállítás. 8. Hammesberg Jenő báró (tokaji borok). 9. Malomegyesületek gyűjteményes kiállítás. 10. Magyar ipariskolák gyűjteményes kiállítás. 11. M. kir. államvasutak (vontatás).

Diszoklevel:

1. Saxlehner Endre (keserűvíz). 2. Bak-neológiai egyesület (csoporthoz kiállítás). 3. Jungfer Gyula (diszlokatos munka). 4. Zsolnay Vilmos (kerámia). 5. Államgépgyár (gázdasági motorok). 6. Braun testvérek (bor). 7. Deym Nándor gróf (bor és cognac). 8. Erdélyi yinczeregylet (bor). 9. Feutsch B. József Segesvár (bor). 10. Zimmermann Ljót és fia (bor). 11. Deym Nándor gróf (bor). 12. Földváry László (bor). 13. Dietzl József (bor). 14. Pozsonyi szőlőművesek egyesülete (bor). 15. Magyar bortermelők országos szövetség (bor). 16. Andrássy Aladár gróf (bor). 17. Magyar kir. dohányjövendeki igazgatóság (dohány). 18. M. kir. dohánykivitelési részvénytársaság. 19. Országos gazdasági muzeum. 20. Magyar mezőgazdák egyesülete. 21. Locitéd, Importation de chène. 22. Magyar kereskedelmi muzeum. 23. A magyar osztály sikeres csoportosítása és díszítése. 14. Ganz és társa (vizmotorok). A magyar kormány egy rendkívüli diszoklevel a sikerült kiállításért. Ez utóbbi kitüntetést Magyarországon kívül egyetlen ország sem kapta. A jury superieurén, amely ezeket a kitüntetéseket megítélte. Magyarországot gelsei G u t t m a n n Vilmos képviselte. N á v a y Aladár dr. magyarországi vezérbiztosnak a király a belga Lipóttrend középkeresztjét adományozta.

A főrendiház ülése.

Budapest, okt. 20. (A Debr. ered. táv.) A főrendiház ma déli 11 órakor ülést tartott, melynek elején T ó t h Vilmos elnök lelkésülten szölt a királyról a t i z s z o b o r r a vonatkozó kéziratának kibocsátása a l k a l m á b ő l indítványozta, — hogy intézzen a királyhoz hódoló feliratot, a melyet Gyulai Pál fogalmazott s olvasott fel a jegyzői székben óriási éljenzés között.

Ezután letárgyalták a napirendet, amely a képviselőtestület által a napokban elfogadott javaslatokról állott, végül pedig néhány mentelmi jogot függesztettek fel, köztük dr. Majláth erdélyi püspök egy 14 éves leány átkereszteléséért.

Színház.

A vasember. Tegnap este újból jó előadást láttunk, meglátszott rajta, hogy az igazgató a színpadon volt. Csiki Gergely meg-razó tarsadalmi tragédiája szép közönséget gyűjtött a színházba, különösen a karzat telt meg a munka embereivel, Bárdy Gábor ünnep-lesére akik nehányszor elég hangosan kifeje-zezt is adták a vasember nézeteivel együtt-érzésüknek. Fenyéri a czimszerepben reme-kelt, kitűnő volt különösen a forduló pontot jelző változásokban, ugyszintén Fái Flóra is, aki Edith szerepével újra megerősítette róla a kötött jó véleményünket. Szatmáry, Szent-gály bárója szintén igen jó volt. Komjáthy Andor exaltált alakját talán tartózkodásból, nem ruházta fel elég erővel, de azért elfoga-dható volt. Follynuszne, Tanay és Haday szintén megállták helyüket.

A holnapi előadás holnap okt. 21. Juhász Ilona második fellépteül paros bérlet-ben színe kerül: A cremonai hegedűs. Opera 2 felvonásban. Szövegét Coppée után írta: Ábrányi Eml. Zenéjét szerző: Hubay Jenő. Személyek: Ferrari hegedű-készítő Békassy Gyula. Gianna leánya Juhász Ilona, Phlippo, Sandro segedei Rubos Árpád, Karacs Imre. Podesta Bartha István. Nép mindkét nemből hangszergyáros legények, versenyzők stb., stb. Történi Cremonában 1318-ban a Ferrari háznál. Ezt megelőzi itt először: Kolostorból. Vigjatek 1 felvonásban. Irta: Szigeti József. József. Személyek: Coralie Komjáthyne J. I., Oszkár Tanay Frigyes.

Ujdonságok. A színház közelgő »haute saison«-jával szemben Komjáthy igazgató erő-sen készülődik műsorában a közönség kedvét keresni s már a jövő héten egy halmaz ujdonságot visz az érdeklődés sorompójába. Első lesz ezek között az Arthur kalandjai cz. pompás francia bohózat, mely a Vigszínház-ban az elmúlt idényben nagy sikerű vonzó

műsor darab volt, főképp mig Szathmáry Árpád jeles művésznök egyikét játszta ott legmu-latságosabb alakításainak. A napokban itt lesz alkalmunk a Vigszínház volt tagját ismét egyik legjobb szerepében üdvözölni. Jó szerepet kapnak még e darabban Komjáthyne, Kiss Iren, Tanay, Vidor, Fenyéri, Szabó Irma és Szentes.

»Borus szerelem«. Ez a czime ama nagyhatású társadalmi színműnek, melyet Giuseppe Giacosa hírneves olasz író írt s mely Radó Antal fordításában nagy sikert aratott a nemzeti színházban. — E darab Arthur kalandjai után következik a műsorons már erősen készülő előadására a társulat drámai személyzete.

Tekintettel a szép sikerre és nagy érdeklődésre, melyet a »Kék asszony« cz. bájos zenéjű operette eredményezett, újból kitézte azt az igazgatóság e hó 29-ére, a mikorismét bérletszünetben kerül színre a darab. Több oldalról kifejezett óhaj folytán »A királyné dragonosát«, ezt a tavaly nagy népszerűsége szert tett operettet közelebbi részben új betanulással adják elő.

E hó végén kerül továbbá műsorra ifj. Bokor József Maria bátyja című népszínmű ujdonsága is. — A népszínház e nagysikerű műsordarabja együtt pályázott a Gyimesi vadvirággal s jelentékenyen tartotta magát a versenyen, főképp színszerűsége és hatásos jelenései által. Az elősorolt premiekek után a Huszarosau Rónaszéky és Barna Izsó mulat-ságos eredeti operetteje szerepel a műsor tervén, szintén mint ujdonság. — Ezt követi majd nov. közepe táján a világhírű »Trihly« George du Maurier és Patter szerzőzésű drámája.

Hármas öngyilkosság a Kossuth utcán.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, okt. 20.

A társadalom a század vég betegsége rohamosan terjed. Az öngyilkosok száma folyton s z a p o r o d i k, s nincs mód m e g g á t o l n i e s a j á t o s k ö r t. A tegnapi esti öngyilkosság plane főtűnést helt annál inkább mert elkövetői a főrangnak körehez tartoznak. Csupa előkelő nevek vise-lői Baró Szentgáli egy igen jó hangzású név viselője viruló szép leányától eltávozva a színház kert mögött szíven lötte magát az elösiertet orvos már csak a beállott halált konstatálhatta. A rendőrség a báró holttes-tét lakására szállította, hol leánya a meg-rendítő csapás hallatára Morphiumot vett be és rövid párperczekig kioldás utól érte aty-ját és az ő gardirozása mellett és a karján sétált be az öngyilkosok másik világába. B á n k i Andor egy tekintélyes polgár fia, ki rég szerette őt követte őket a halálba s ma-gát egy bicskával hasba szúrta. A báró öngyilkosságának az oka egy hamis váltó, óh, óh, de borzasztó.

Antique.

Ujdonságok

* Megfelebbezett költségvetés. A városi fő-számvevő S z a b ó József által annak ide-jén beterjesztett jövő évi költségvetés ellen mint biztos forrásból értesülünk a város több tekintélyes polgára fellebbezést nyújtott be. Lapunk holnapi számában bővebben fogunk e fellebbezéseit foglalkozni.

* Boczkó Sámuel rendőrfőkapitány jubi-leuma tárgyában a Reggeli Ujság s utána két helybéli napilapban téves közlemények láttak napvilágot. Miután az e tárgyban tartott érte-kezet bizalmas jellegű volt s arról hírlapi közleményt hozni nem lett volna szabad mind-addig, míg a program véglegesen megállapíva nincs, részünkről tartózkodunk előzetes tudó-sítások közlésétől. Annnyit azonban már is jelezhetünk, hogy az ünnepély napja okt. 30-ra lett megállapítva s két részre oszlik az ünnep-

ségek sorozata t. i. délelőtti lesz a hivatalos rész a városházán és Komáromy háznál, — este pedig — és nem mint közölte volt délutáni bankett — hanem társasvacsera fog rendeztetni a Bika Szállóba disztermében.

*** Házkutatás eredményével.** A vasúti nagyraktárból többször vesztek el egyes dolgok és sohasem sikerült a tettes kitértét kitudni. A gyanu csak Tóth József a vasutnál dolgozó napszámásra irányult s az állomástörök főnök kérelmére Pávay polg. biztos tegnap este váratlanul toppant be hozzá s nála házkutatást tartott. Az elzárt ládában egy hus vágó balját mellyen fókán Z. J. betűk vannak, egy gyökér suroló keféket két darab suroló keféket és egy csinos művi bőrtáskát találtak. A rendes lakással bíró munkást szabadlábbon hagyták de a vizsgálatot megindították midőn is igazolnia kellett neki, hogy hol szerezte a fent leírt dolgokat.

*** Mert hát Debreczen az gazdag város.** Az éhségtől elcsigázva, a fáradtságtól teljesen összetörve állított be tegnap dél felé egy magát Ruff Zsófinak nevező, csak németül beszélő kis 12 éves leánygyermek a II-ik ker. kapitánysághoz. A kérdésekre eladja, hogy Nagy-Váradról jött Debreczenbe gyalog, koldulva. Apja, anyja vándor komédiások voltak, de elhaltak. Nagy-Várádon is ezáltalánul barangolt, míg a rendőrséghez nem vittek, hol azt mondták neki, eredj fiam Debreczenbe, ott jó dolgod lesz, mert Debreczen gazdag város.

*** A keményítő gyár ügye a tanács előtt.** A városi tanács mint másodfoku iparhatóság meghozta határozatát a Kohn Adolf és fia hatvan utcai keményítő gyára ügyében. A rendőrkapitányság azrn határozatát, melyben a telep engedély kiadását megtagadta s a már hatósági engedély nélkül behitot s használatban volt gőzerjű gép további üzemét beszüntette, odamódosította a tanács, hogy Kohn Adolf és fia tartoznak a gyár épületét a közegészségi ügynek és köztisztaságnak megfelelőleg 30 nap alatt a gyárüzem különbeni betöltésére a rendőrkapitányságnak gőzmotorral felcserélését a rendőrkapitányságnak bejelenteni.

*** A statisztikai hivatal kérése.** A m. kir. orsz. statisztikai hiva al főnöke Jekelfalussy József min. tanácsos átiratot intézett Debreczen város tanácsához, hogy az általa összegyűjtött és körülbelül 150 hazai város közvilágítási adatait tartalmazó munkalatot küldje meg. — E munkálat a mérnöki hivatal által már elkészített és úgy az orsz. statisztikai hivatal részére, mint más megkeresést intéző városoknak meg fog küldetni.

*** Lopás a vasutnál.** Csatlós Mihály ki a vasúti vendéglőben az evőeszközök mosogatását szokta végezni, jelentést tett a rendőrségnél, hogy az állomási épületben levő kis szobájából tegnapelőtt ellopták egy öltözet ruháját, amelyet ő már meg is talált a zsibarus téren öv. N a g y Jánosnál, ki a kut utca 3237. sz. házban lakik, s a ki állítólag K i s s Lajosné Kossuth utca 2808. sz. a, lakó asszonytól vette volna 1 fnt 20 krért.

*** Meglopott részeg.** Ott szedték fel a buza vásár téren Szücs István Balmaz-Ujvárosi földmivest holt részeg a Steinfeld féle kocsmá mellett a rendőrtörjárt a részeg embert nagy nehezen szállította be s most arról panaszkodik hogy 29 frtnyi pénze elvesztett. A zacskó mibe pénzt tartogatta volt hiányzik levagta valami szemfüles tolvaj.

*** Ha a szekeres a kut körül jár.** B i r ó István, Batori Gábor, Somogyi Sándor s anak fia, mind az öten szekeresek, természetes tehát, hogy mind megisszák a mit keresnek

ha a kutuczára vetődnek is, a kut vizével vajmi keveset törődnek, abból az egyszerű okból, mert már nincs rá szükségük. Az éjjel is jól be lehetnek már állítva, mire a kut utcára értek, mert haragudtak mindenkire, a ki vizet iszik. Ilyennek tartották Győri István martinkai erdőőrt és Tóth Imre csizmadia legényt is bizonyára, a kik szép csendben igyekezett Tóth szállására Boros Sándorhoz. Nosza, tréfájuk meg ezeket a bornemisszákat gondolták a dorék szekeresek s megkezdtek a tréfát a maguk módja szerint. Bántotta ugyanis a szemüket a Győri pompás erdőőri szüre s rögtön meguknak szánták, nekiálltak, hogy lehuzzák a meglepett erdőőrrel. Ez azonban valahogy nehezen akart sikerülni s dulakodás támadt, melynek egyik eredményeként a Győri kalapja leesett, sőt el is veszett. A nagy utcai lármára, a mit az illuminált szekeresek akként rendeztek, felébredt az utca népe, előkerült a rendőrség egy buzgó tagja is, a ki önmaga feláldozásával a kutuczát is batorkodott meglátogatni s az őt szekeres a kapitánysági dutyiban töltötte az éjszakát, almaikban arról tépelődve, vajjon nem volna e jobb az elivott pénzen szüret venni?!

*** Leletlen fiu.** A szegény anya fel neveli gyermekét, fiát, hogy késő agy napjaira támassza legyen szive kedvence. S a fiu felnőve hálából a sok jóért mivel édes anyja bár nélkülözések árán elhalmozta, folyton szegényt, keservet s gyötrelmeket okoz neki tetteivel, magaviseletével. Ott sir a szegény gyászba öltözött anya kezeiben a gyötrelmeket okozó levelek, egy szivtelen gaz fiu különféle pumpolási műveivel a rendőr kapitány hivatalában. Kifosztva a saját fiától, s mi még több holtra fáradtan az utól, az ijedtségtől, melyet gazember fia levelével okozott. A szegény anya hitt rosz fiának P i n t é r Gyulának, ki már ösmerős a borton légkörében, s annyira kihalt nála minden érzés, hogy anyjától s nővérétől pénzt kicsikarandó, azt írta a levelében, hogy öngyilkos lett, a kórházban fekszik s nélkülözni kénytelen. — Az édes apját a fiaérti baurt vitte a sirba s ez nem eléggé terheli lelkiismeretét s a szegény asszonyt bolondítja ide az idegenbe. S itt találja nem beteg, de ott dőszöl egy putikba, valami kaszírón hálójába keveredve, elsikkasztva a Bika étterem főpinczéjének pénzét s most az anyja keservesen szerzett krajczárjait akarta kicsikarni, ezért irt öngyilkosságáról, az anyja aggódva utazott le beteg fiához s azt lumpolva találta.

*** Honvéd kürtösök löhátón.** Megirtuk már hogy a honvédelmi miniszter a m. kir. honvéd gyalogezrednekél az ezredkürtösöket a szolgálat érdekéből lovasitan: fogja s ekepen az ezredék letzáma egy őrmesterrel és egy tizedessel emelkedni fog. Az ezredkürtösökül kijelölendő embereket e hó 15-ével a honvédhuszárezredekhez vezénylik három hónapi időtartamra, hogy a lovaglásban és a löhátón való kürtölésben kiképezzék őket.

*** Vigyázatlan hajts következménye.** B e n e s hentesmester tanonca R a b i c s e k József egy bődön zsirt szállított tárgoncán hazafelé. A piacztéren a kocsiut oldalán haladt midőn egyszer csak a Jakabovits földbirtokos arra robozó kocsijának lovai elüték a fiut és a vágató lovak a fiut jól megtaposták. Az ott állomásozó 90-ik szrmu rendőr a fiut rögtön kórházba szállította és a vigyázatlan kocsis nevével feljegyezte. A fiu sérülései nem nagyon súlyosak.

*** Takács Zoltán kiszabadulása.** Három év előtt nagyon emlegetett név volt a Takács Zoltáné. Budapesten fiatal fiskális volt, aki bamulatos leleménységgel igyekezett feltűnni. Csaknem napsokig taált arra módot, hogy a neve a lapokba kerüljön. Csak hogy elkövetkezett rá az az idő, hogy akaratán kívül is emlegetni keztek a nevet egy szerföltölt f e r t e l m e s b ü n p ö r b e n, s

melynek a nagyzóll e l l e n s z e n v e s fiatal fiskális lett a főhőse. Azzal végződött a pöre, hogy három évi börtönt mérték rá. Takács eleinte a balassa-gyarmati börtönben raboskodott, majd a szegedi börtönbe hozták, ahol az elmebetegség tünetei mutatkoztak rajta oly mértékben, hogy végre e n n i s o m a k a r t. Innen a budapesti gyűjtő fogházba vitték megfigyelés végett. — Egy éve, hogy elvitték a szegedi csillagbörtönből és mivel teljesen kigyógyult, most vissza kellene szállítani. A budapesti gyűjtő-fogház igazgatósága azonban olyan értelmű fölterjesztést tett az igazságügyminiszternek, hogy Takács lelki állapotában még nem állott helyre annyira az egyensúly, hogy koczkáztatás nélkül a börtönbe szállíthatnák. — Az igazságügyminiszterium e fölterjesztés alapján úgy intézkedett, hogy Takács büntetésének hátralevő részét a bpesti gyűjtő fogház megfigyelő osztályában töltse ki, annál is inkább, mivel decz. havában már föltételes szabad-ságra bocsátják.

*** Az építő iparosok táli tanfolyama** a budapesti m. kir. állami ipariskolában (Budapest, VIII. ker. Népszínház utca 8 szám.) ebben az évben is nov. 3-án nyílik meg. A beiratások már megkezdődtek s okt. 30-ig tartanak. A tanfolyam évenként nov. 3-tól márcz. végéig tart s négy félévre terjed. A tanfolyam végzett tanulói mesterségük szerint kőműves, kőfaragó vagy ácsmesterek.

x A Dréher-féle táli udvarkert éttermében Színház után választékos friss vacsora.

TUDOMANY.

Nansen Amerikában. Eddig csak a szín-művészet csillagai jártak vendégszereplésre Amerikába; most már a tudósok is eljárnak dollárokat gyűjteni az új világba. A multkor Arunetiére járt ott, most meg Nansen készül egy amerikai felolvasó körutra. Hir szerint már e hónap 12-én hajóra száll és ötven felolvasást fog tartani Amerika ötven városában. Kap pedig ezért 260.400 koronát és azonkívül még a tiszta jövedelemben is részesedik. Az észak-sarki utazás veszélyes vállalkozás volt; de úgy látszik, kitűnően jövedelmez.

Bismarck agyveleje. Németalföldi tudósak már hosszabb idő óta foglalkoznak Bismarck herczeg koponyájával, illetőleg a benne levő agyvelő mennyiségével. Egy névtelen doktor s következő szavakkal fejezi be értekezését: Még ha igaznak bizonyulna is Ammon-nak az a föltevése, hogy Bismarck agyveleje 1867 gram súlyu, visszautasítom azt az állítást, hogy a tudománynak nem volna tudomása ennél nehezebb agyvelőről. A meerenbergi örültek házának orvosi, Walsem G. B. és es Lemel M. J. már régebben irtak egy hatalmas agyvelőről, a mely súlyra nézve az eddig ismert nehezebb agyvelőket mind felülmúlja. A tanulmányt a németalföldi orvosi szakegyesület t valy adta ki diszkidásban. Annak az agyvelőnek a sulya 2810 grmm volt. De a tudomány más agyvelőkről is tud a melyek nehezebbek a Bismarckenál. Így például Cromvell agyveleje 2333 és Byroné 2238 gram volt. Az agyvelő sulyának azonban alig van valami köze az észhez. Lehet valaki okos ember normális sulyu agyvelővel s viszont. Nagy Frigyesnek feltűnően kicsiny agyveleje volt, nemkülömben Kant-nak is. Az is be van bizonyítva, hogy Gaussnak, a kinél élesebb eszű matematikés még nem volt a föld kerekességén, egy szemernyivel sem volt súlyosabb agyveleje, mint akármelyik statisztikai gyakornoknak.

Modern technika. Az ókor mérnökei nem is álmodták, mily hatalmas konstrukciókat lesznek képesek XIX. századbeli utódaik kevés munkással, aránylag csekély tőkével előállítani. Több kilométer hosszú vashidak nem is tartoznak a ritkaságok közé. Erdekes dolog, mely méltó a felemítésre az, hogy a v i

lag leghosszabb hidja nincs Amerikában, mint általában hiszik, hanem Romániában Czernawodánál. A Dunát hidalja át és hossza 3850 méter. A leghosszabb amerikai híd a cairói, mely az Ohion vezet át 3219 méter, a Skóciában levő a Tayt áthidaló vasuti híd 3214 méter hosszú. Ezek mellett a lánczhíd csak törpzsámába megy.

A verebek emlékező tehetsége. Eimer tanárnak anatómiai vizsgálataiból szüksége volt számosabb kis madarra s minthogy nem akart erre emlékezőket felalozni, elhatározta, hogy a háza udvarán ugysis alkalmatlankodó verebeket fogja összefogdosni. Beszerzett magának egy olyan madarfogót, a melyet különösen dícsérték és melyivel állítólag egyszerre sok kis szárnyast lehet megfogni. Ez a fogó-készülék igen egyszerű volt. Dróthálóból készült, henger alakú kosár, körülbelül fél méter magas, fel méter átmérőjű és tölcsér alakú teteje befelé fordult; tehát szerkezete a legkönyösöbb egérfogóké volt. A fogó fenekére szort búzaszemeket s az udvar közepére állította — s ez csakugyan bevált; nemsokára egy tucat veréb volt benne, repkedtek, de kiszabadulni nem tudtak. Feltűnés nélkül bevitte a fogót a házba, kiszedte belőle a szegény foglyokat és ismét az udvarba helyezte azután. Most már sokkal óvatosabban közeltek feléje a verebek, de mégis rövid idő alatt megint kilencz veréb volt benne. Megegyszer megismételte a kísérletet — de most hiába, több veréb nem fogódott meg. Másnap sem s utóbb egyáltalában nem, habár mindig találkoztak verebek, a melyek észre nem vettek a csalit, de a többiek, kivált az öreg hímek, feltűnően óvták azokat és hangos lármával visszariasztották őket a drótkosártól. Eimer megvizsgálván a megfogottakat, azt tapasztalta, hogy csupa fiatal veréb ment lepre: ennek alapján megfigyelte az udvaron levő verebeket is s csodálkozására látta, hogy csak fiatal, tehát tapasztalatlan madár közelgett a fogóhoz, az öregek pedig oly szomorúan tapasztalván nehezen felnevelt családjaiknak megfogtatkozását, a legfőbb módon viszatartották a tapasztalatlanokat a veszedelemtől. Nem is ment bele azután egy sem. A következő esztendőben ismét próbát akart tenni a madarfogóival s oda állította megint az udvar közepére. Hiába azonban. Sőt telen, a mikor a hó miatt éhséget szenvedtek a szegény madarak, akkor sem sikerült neki a drótkosárral csak egyet is fogni. Kilencz évig megismételte kísérletét, azonban a verebek kerültek a fogó, melynek veszedelmes voltát egyszer megismerték; megmaradt a nagy veszedelem emléke közöttük, mint a hogyan él az emberekben a régi veszedelmek hagyomány.

A buza király. Egész Amerikában ez a neve egy Argentinába bevándorolt olasznak, a kit tulajdonképen Guazone-nek hívnak és a rengeteg buza ültvényeivel rengeteg vagyon szerzett. Guazone birtoka 67,290 holdra terjed és a legtermékenyebb fajta föld. Minden évben sok ezer munkás foglalkozik a földében, melyeknek évi termése átlap 3000 vasut köcsit tölt meg.

Kutyánk ősei. A hírneves Studer tanár a svájci természetud sok 79 ik nagy kongresszusán »A kutyafajok őstörténete« címűen tartott egy hosszabb előadást, melynek folyamán arra a kérdésre igyekezett lehetőleg kimerítő feleletet adni, hogy a jelenleg élő s kedvelt különböző kutyafajoknak, melyek voltak őselei? Szerinte őt főforrást lehet megkülönböztetni, melyek közül három a czölöpépitmények között található fel, míg kettő a bronzkorszakban él. — A tudós tanár kutyáink legregebbi őseit, az úgynevezett »turfa-kutya«-ban látja, melyet a nemrege elhalt neves zoológus Rüttimeyer, irt le legelőször. A kőkorszakbeli embernek volt ez a kutyafaj kísérője s ettől származtak le a pinesek és spiczlik. A turfa-kutyának koponyája és egyéb csontmaradványai legtöbbször a czölöpépitmények között fordul elő, sőt sok helyen de különösen Baden mellett, Argau-kantonban, biztosan meg lehet állapítani, hogy a turfa-kutya még a romaidokban is ismerte es volt. — Legkedveltebb kutyafajaink egész sora veszi eredetét egy

másik kőkorszakbeli őstől. Ezt az orosz Jost-ranew ismertette legelőször s a Lagoda-tó melletti konyhahulladékokban, majd később a Posti (Neuchatel közeleiben) czölöpépitmények között Anutshin fedezte föl maradványait. Ennek a kutyának őseredeti típusát még legtisztábban az orosz szánkutya, az úgynevezett szánkutya képviseli. Az ujfundlandi, a bernát-hegyi, a dogg és ennek törpe válfaja, a kicsiny mopz ezt a másik kőkorszakbeli kutyát vallja ősenek. — A harmadik kutyafaj szintén a kőkorszakból került ki. Ezt mar maga Studer tanár irta le az Uiberlingi tó mellett lévő czölöpépitmények között talált maradványai után. Magas, nyulánk, karesu faj lehetett, melynek koponyalkata tökéletesen ravall a mai nap ismeretes skót »deerhound«-ra. Ettől eredtek a szarvaskutya és az ir farkaskutya különböző válfajai. Mikor a gallok Svájcban időztek, szelében, hosszában leginkább még ez a kutya volt az egész országban elterjedve. — A negyedik őskutyafaj virágzása már a későbbi időkre, a bronzkorszakra vezethető vissza. Latin neve canis familiaris matris optimae (az istenanya házi kutyája) volt s eredetét adott a mi juhaskutyáinknak s a tanulékony pudli nak. Végül az 5-ik ősből is a bronzkorszakban él s a különféle vadaskutyák dedapjának tekinthető. Ezeszen különös s ketes származása van az agarnak, melynek ősei a Földközi tenger környéken, de különösen Egyiptomban már a legregiób ó-időkben az ember hű s elváhatatlan társai voltak. De hogy tényleg ez a kutyafaj adotta-e létet az agarnak, még mindig nagyon kétséges, mivel alkata, kinézése rendkívül hasonlít az indiai paria kutyához s egyáltalában nem lehetetlen, hogy genealogiaját ettől kelli majd levezetni.

A svájci tavak mélysége. Sokan gyönyörködnek évről évre a helvéziai tavak szépségében. Zöld vizök szinte feneketlen mélységű medret tölt meg és mosolyogva tükrözzödi benne vissza az azurkék égbolt, a hóféhér hegyorom vagy a sötét erdő. Most tudós geológusok siettek véget vetni minden szép ábrándnak ezeknek a tavaknak a mélységéről. A »Schweizerische Bauzeitung«-ban olvassuk, hogy most földtani szempontból pontosan megmérték a svájci tavak mélységét. Legmélyebbek találtak a Langenseet, melynek mélysége 365 méter, azután következnek a genfi tó 310 méterrel, a brienzi 261, a vierwaldstätteni 214, a zugi 198, a zürichi 143, a Lac de Joux 34 méterrel. Legsekélyebb a lowerzi tó, melynek a mélysége csak 13 méter.

Vasut a „Jungfrau“-ra.

»Követelem, hogy az Eiger-Mönch-Jungfrau hegyecsoport ébenülő csúcsai, történelmünk és hőstetteink megkövesült néma tanui sertelentül megóvassanak s a teremtes egyik legesodásabb alkotása ne essék a telhetetlen penz-sloch áldozatul.« Így végezte 1894. december 21-én a svájci szövetségtanács ellenzékének vezere a Jungfrau-vasut részvénnyársaság vasutépítési kérényé ellen mondott beszédet. Nem egy ember, nem egy politikai part érzelmét tolmácsolta Kaiser képviselő, hanem két világrész nagyon számos utazójának, a természeti szépségek babonás tisztelőinek nevében emelt szót a nyereszkedés kíméletlen barbarizmusa ellen. Vasut a Jungfrau! A ki látta ezt a csodaszép hóféhér hegyi óriást, mely ártatlan fenségével a tisztaság szimulaként tekint le az üden zöld s svájci völgyekre, az megértheti, hogy minden szentimentális természetmadónak szívebe nyíllalott, hallván a szűz hegynek vasuti sinekkel való megabroncolásáról szóló hírt. S a ki nem is nézett a scheideggi hotel erkélyéről a hóféhér hegyóriás mocsoktalan orma felé, az is ismerheti a Jungfrau Mus-et Byron s más nagy szellemek enthusiasztikus verseiből. Ugy vannak vele, mint Velencével a nápolyi öböllel, a Rivierával, ha még nem is láttuk, képzeletünkben már szemünk elé varázsoltuk s örök vágy ösztönöz, hogy elzarándokoljunk hozzájuk.

Valóban igaza van Rousseau-nak — ki szintén itt a közelben akarta feledni lelke

meghasonlását — a civilizáció és a természet ellensége. Ha a Rigi megadta magát s megtűri oldalán a zakatoló gőzgépet, mért ne fogadja a Jungfrau is szűz keblére a sokkal elegánsabb, finomabb villamos vasutat. A Pilátus, a stanzi és brienzi Rothorn, a Matterhorn ormán már régóta ott ektelenkedik a vasuti megállóhely, a kis és nagy Gotthard, Mont-Cenis méhén keresztül hatolt már a civilizáció furója, mért legyen egyedül a Jungfrau érintetlen, mért vágyódjék hiába ormára a két napi nyaktörő hegyi utra nem vállalkozó angol miss vagy német professzor?

Ez annak a pártnak a véleménye, mely a Bundesrathban alaposan leszavazta a természeti szépségek áhítatos tisztelőit. Ők se ellenségei a természetnek, de csak illó mértékben s a mai kor praktikus felfogása szerint. A Jungfrau évekig megközelíthetetlen hegyorom volt, valóságos »nebantsvirag« a hegyek között, gögösen bamutatván magát s megvonva a hegymászó emberiségtől az ormáról élvezhető kilátás gyönyöreit. Nemcsak a Jungfrau akarjuk mi látni, hanem a Jungfrauról a környéket is, el egész a Léman-tó kékes hullámaig, a montrexi part szőlő-folyondáros dombvidékéig.

Ez a vélemény győzött s két évvel ezelőtt a svájci Bundesrathban — ha szabad ezt a hasonlatot kockáztatnunk — a Jungfraut férjhez adták. Pedig akkor praktikus szempontból is kifogásolható volt a vasut fölépitése. De a technika manapság olyan rohamosan fejlődik, hogy a mi két évvel ezelőtt fantazmagóriának tetszett, ma már könnyen kivihető. Mikor 1890-ben egy Guyer-Zeller nevű zürichi polgár a Jungfrau-vasut tervét felvetette, kinevették. 1893-ban midőn újból benyújtotta kérényét a kormányhoz, már komolyan kezdtek venni, csak azt nem hitték, hogy a szükséges pénz összegyűl. E közben azonban felépültek az interlakeni, a bérni felvidéki, a wengeralmi s más hegyi vasutak, úgy, hogy a vállalkozói szellem növekedve, a Jungfrau-vasut tervét is felkarolták. A kész technikai és pénzügyi tervekkel együtt benyújtották a megalakult részvénytársaság kérényét a szövetségi tanácshoz, mely aztán mint említettük az engedélyt megadta.

Tavaly kezdtek meg a vasut traczerozását s az idén már fekete foltok jelzik az épülő vasut állomásait. Foltok a hóféhér hegyoldalon, Rousseau azt mondaná, a civilizáció szegényfoltjai. Szédül a fejünk, ha a völgyből szemmel kísérjük a vasuti munkálatok helyén tovahuzódó sötét vonalat. A híres Eigergleicscsereg már készen is van a vasut.

Itt egyszerre megszakad a fekete vonal; a vasut alagutban folytatódik egész 2600 m. magasságig, hol megint napvilágra jön. Már innen is csodálatosan szép a kilátás. Az Eiger-Mönch-Jungfrau harmas csúcsa innét fenségebb, hatalmasabb benyomást gyakorol a felébbre mint a távol völgy felhők fátlyozó látó pontjáról tekintve, úgy, hogy valóságos örök hó-világban érzi magát a vakmerő hegymászó. Persze, ha a vasut készlen lesz, a vakmerőség egyszermind oktalanság is lesz, mivel mindenki tíz perc alatt feljuthat a hegy-ormóra. A Mönch és Eiger hegyek képezte nyergben lesz az első nagyobb állomás. A gyengébb tüdejűek kiszállhatnak itt, mert bizony a 4000 méternyi magasság egészséges tüdőt kíván.

Innet visz a vasut egyenesen a főcsúcsra. Legalább a terv szerint. Valószínű azonban, hogy a megvalósítás elé nagy nehézségek fognak toronyosulni. A Jungfrau főcsúcsának nincs szilárd gránit vagy más szolid kőzetváza s így vasut ráépíteni nem lehet. A közel jövő problémája, hogyan oldják meg ezt a kérdést. Egy merész és nem is kivihetetlen terv szeriut le kell az egész csúcsot hordani, ami szerkezetenél fogva nem lehetetlen s azután a szilárd alapra egy hasonló magasságú üvegtornyot építenének, koronájával a meghódított hegyóriásnak. Innét a kilátás mindenfelé lehetséges volna s egyszermind kevesebb veszélyvel is járna az így átalakított hegyecsucs legtejeének megmászása.

Ez a technikai kérdés, a pénzügyi szintén nem érdektelen. A jelenlegi vállalkozó 10 millió frankra becsüli az összes költségeket. Hogy ez egybekerül, az kétségtelen, a kérdés azonban az, vajjon kifizeti-e magát a legújabb svájci csoda? Ha a Jungfrau-szezon alatt, mely négy hónapig tart, naponként ötször fog közlekedni a vasut, úgy az évi bevétel 670,000 frankra tehető, amiből körül-belül 400,000 frank fenntartási költség címén elcsúszván, 270,000 frank tiszta jövedelemre lehet kilátás. Hogy ez a számítás nem nehéz, azt bizonyítja az a körülmény, hogy jelenleg is 60,000 ember látogatja évenként a Jungfrau alját. Ha pedig a felszállás olcsó és veszélytelen lesz, ki ne volna eléggé barbár, hogy szeges cipőjével ne taposson a szűz hegy misztikus ormára?

Hogy a vasut villamos lesz, az magától értendő. Kondenzált gőz a hóra való olvasztó hatásánál fogva állandó közlekedési akadályokat teremtett volna. Légnyomásos, vagy más rendszerek, különösen a felszállásnál egyre ritkuló légszferákra való tekintetből, szövevényes szerkezetet igényelnének s ezen nehézségek miatt szintén mellőzettek. Felső vezékes, egy méter sántavolságu lesz a villamos vasut. Az alagut-furáshoz is villamos erőfognak használni.

Ez emelkedési arány ugyanakkora lesz, mint a Rigi-vasuté, tehát ezer méternyi vonalon a vasut 25 méternyi emelkedik. A vasut elektromos gépe 6,000 lóerős lesz. Svájcz negyvenhat helyi pályának mozgó gépei között ez lesz a legerősebb.

Ezekből látható, hogy ha az új hegyi vasut nem is bírhatja szimpatiaját, megérdemli, hogy mindnyájan érdeklődjünk iránta. A természet barátainak végre is bele kell törődniük abba, hogy a természetimádás ma már nem kultusz, hanem sport. A századvégi ember nem akar álmodozni a Jungfrau alján, hanem vasutakat épít, hogy beafsteket ehesség az orom tetején épült hotelben.

Véges Oszkár.

CSARNOK.

A prágai ghetto-ból.

— Kohn S. zsidó történetei. —

Fordította: ifj. MÓRICZ PÁL.

Egyedül jogosított magyar fordítás

Dávid Leb Magdeburger.

Mint a tisztelt olvasó már igen bőlesen tudja, Magdeburger a háromkut utcában lakott, egy emeletes ház harmadik hátulsó emeletén. Mert úgy kell megérteni, hogy ennek a harmadik emeletnek jogos tulajdonosa is volt. A sukko ugyan az első emeleti háztulajdonosné volt, de a vétszerződésből a telekkönyvbe is be lett vezetve, hogy a házrész tulajdonos a padlás kamarát az ünnep nyolcz napja alatt sajátjaként használhatja, amennyiben benne élkezhetik. Hanem nem lehet említés nélkül hagyni, hogy ugyanez a jog a ház más hét rész tulajdonosának is telekkönyvileg volt biztosítva. Pedig ezek közül a legtöbbször nagyszámú családja is volt, mert némelyik még a közel rokonságát is kosztolta s szállással ellátta. A gondolkodó s számvetésben jártas olvasó nem esodálkozand tehát, ha az idők folyamán se több, se kevesebb, mint ötvennyolcz személy igényelte jogos tulajdonaként a padlás kamarát, melyben pedig tizennégy embernél több nem fért az asztalhoz. Eme jogtulajdonosok közül kettő azonban — az egyik a mi régi jó Magdeburger barátunk volt, — úgy gondolkodott, hogy nem szorong senki kedvéért s nem rontja meg az ebédjeit, azért a többiek örömeire azt határozták, hogy a téresebb udvarban állítanak saját használatukra lombokból kunyhókat. A mi hősünk most is ép a sátorát eziczomázta. Már egész rendben volt a sátor, zöld lombok-

ból a teteje s a léczoldalfalakat kendőkkel, ponyvával takargatta el. Most épen virágok-rétákat s gyöngykosarakat aggatott a padlásra, az oldalfalakat pedig virágfüzerekkel díszesítette. Sőt hogy a szépművészetet is érvényre juttassa, az oszlopokra még néhány képet is szögeztet fel, mely képek közül különösen a József császár s Landau Ezechiel, prágai fő-rabbinus képmásai voltak a kiválóbbak. — Magdeburger kényelmes háziöltözetben volt, majd a széken, majd a lajtorján mesterkedett, miközben felesége szolgálatkészen adogatta a kezeihez hol a kalapácsot, hol szöveget, hol képet, hol virágfüzért. De hirtelen felbeszakította a munkát, az udvarban valaki a Reb Dávid Leb Magdeburger lakása után kérdezősködött.

Dimalabem, gyermekem, szól Magdeburger a lajtorján mozdulatlanul megállva, valaki kérdezősködik utánam, légy szives, tekintsi ki.

De a kérdezőt már fel is világosíthaták, mert épp kinyílt a lomsátor ajtaja, belépve azon Reb Jeschaje a rabbinus testületi eljáró. Középnagyságu ember, nagy háromszögletes kalappal. Az arca alsó részén ezüst fehér szakáll göndörödött, mely hullámmal szélesen betakarta a mellét is. Okos, tiszta szemei voltak, üde ajkai, csinos metszésű orra, szóval igen barátságos arca.

— Jó napot s boldog ujesztendőt, szól a belépő, midőn Magdeburger a létráról barátságosan lekiáltotta: Voruch habo.

— Mi jót hozott Reb Jeschajeleben, miután a szegyet kivette a fogai közül.

A rabbinus hivatal eljárója nem felelt, mintha csak azt várta volna, hogy Magdeburger leszöljön s terra firma fogadja a hírnökséget. És Magdeburger csakugyan le is mászott a létráról.

Reb Jeschaje csak most kezdett gombolkózn. Egy írást húzott elő a mellzsebéből s a meglepetett Magdeburgernek e szavakkal nyujtá át:

— A raf (főrabbinus) es a beth-din (rabbinus testület) magukat ajánlják s ezt a chowert küldik kegyelmednek.

Magdeburger megnémult, szinte megkövült. Mert chowerség oly tiszteletbeli cím volt, mit ritkán osztogattak. Csak a jámborok és

köztisztelt emberek juthattak hozzá, különösen ha még a talmud tudományokban is tündökölték. A kik nem voltak ily tudósok, azoknak meg a nagy érdemeit s szolgálatait vették különösen figyelembe. Ennek a jó hiu embernek egész váratlan volt ez a szerenese! Maga Habsburg Rudolf gróf sem érezhette magát boldogabbnak, midőn értesítették, hogy német császárnak megválasztották!

— Mazel tow! kiáltá a rabbinatus eljárója, éljen sokáig a boldogságban. S Dina asszony szinte ismételte a jókívánatokat.

— És kelmed nem is kérdezi, hogy kinek köszönheti a chowert? mondá Reb Jeschaje szemrehányólag. Mert hisz azt jól tudja, hogy chowert Prágában csak úgy lehet kapni, ha az illető megkérte vagy ha ajánlották a rafnak.

— Nü, ki volt az? — kérde a kíváncsi Dina.

Reb Jeschaje elmosolyodott, csendesen, derülten, mignem a Magdeburger házaspár is reáragadt a jó kedv. Hanem még ekkor sem szólt semmit, csak miután a tubákos szelencéből néhányat szipakolt s jóízűen trüszentett, akkor mondá:

— Még ilyen tisztesség prágai embert nem ért. Már harminczhárom vagy harmincznégy éve, hogy szolgálók. Igen, igen a jomtom (az ünnep után) után lesz harmincznégy éve, elmékedett a rabbinus szolgálta, de úgy éljen a fejem, hogy még ilyent nem értem. Reb Dávid Leb, mit gondol, kinek köszönheti a chowert?

A Magdeburger házaspár visszafojtott lélegzettel hallgatta a Reb Jeschaje beszédét, de a rejtélyt csak nem bírták megfejteni. — Csupán ragyogó szemük, kipirult arcuk árulta el, hogy mennyire érdeklődnek.

— Bolondság, mondá Reb Jeschaje, mit izzatom itt kegyelmedeket, hisz úgy sem találják ki.

— Tehát ki lehet az? kérde Dina asszony a kíváncsiságtól most már szinte elfuladva.

— A Frankl primator ur ajánlatára az egész kohel (hitközségi előjáróság) egyhangúlag tisztelte meg Reb Dávidot a chowerral.

Vége köv

Van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, hogy

Partie-áru üzletemet

Kossuth-utcára, a pénzügyigazgatóság épületébe helyeztem át.

Nálam kapható:

**barchent, szövet, vászon, chifon, kanavász
finom alsó ingek és nadrágok, férfi és
gyermek kalapok, sapkák és minden né-
ven nevezendő czikk**

a melyeket alkalmi vétel folytán

mesés olcsón

bocsátom a vevők rendelkezésére.

Tisztelettel

ADLER SIMON

Meghívás.

Felké em az alább megnevezett fancieskai kaszáló birtokosokat, hogy a kaszálójok átadásához a következő napokon, d. e. 9 órától, d. u. 4 óráig megjelenni és a kiküldött bizottságot bevégni sziveskedjenek.

Október hó 21-én.

Csapó Péter és neje	440. sz. a. lakos
Somogyi János és neje	2377. »
Kardos János és neje	1401. »
Kovács Sándor	1937. »
Udvarhelyi Károly örökösök	1558. »

Október hó 22-én.

Szekeres Jánosné és Kozák Ferenczné	1289. sz. a. lakos
Horváth István	50. »
Dr. Szikszai Imre	26. »
Szikszai István és neje	10. »

Október hó 23-án.

Erdei András és neje	608. sz. a. lakos
Török Balint és neje	875. »
Kálmán János	2245. »
Kocsis András	447. »
Berger Henrik	1771. »

Október hó 25-én.

Vecsey Zoltán	1582. sz. a. lakos
Boldog István és neje	1894. »
Sarkadi István	1299. »
Özv. Kovács I. vánné	2273. »
Fogarasi Jánosné és gyermekei	2021. »

Október hó 26-án.

Dávidházy Imre és neje	1075. sz. a. lakos
Nemeti Mihály	1545. »
Sipos Palint és neje	872. »
Csige Ferenczné és gyermekei	662. »
Vimányi Sándor	2405. »

Október hó 27-én.

Özv. Farago Balintné	1384. sz. a. lakos
Kos Ferencz fancieskai lakos	
Czegledi György	
S. Nagy Sándor	1259. »
Beszler Lajos	

Október hó 28-án.

Pásztor Mihályne	2366. sz. a. lakos
Huffleisz Kázmér	2086. »
Nadányi Sándor kiskoru	
Harsanyi Sándor	1167. »
Nagy János	674. »

Október hó 29-én.

Erdei Pál és neje	294. sz. a. lakos
Bisotka Gábor és neje	870. »
Kcs Ferencz és neje fancieskai lakos	
Debreczeni György és neje	1187. »
Krasznai Zsuzsanna	2365. »

Október hó 30-án.

Kozák Mihály és neje	1857. sz. a. lakos
Marton Jánosné	3649. »
Major Péter és neje	686. »
Phansmidt Kalmánné	
Kuczik Gábor	2196. »

November hó 1-én.

Özv. Zagyva Imréné és gyermekei	364. sz. a. lakos
Kiss Gábor és neje	2100. »
Özv. Tóth Balintné gyermekei	1994. »
Szabó Samuel és neje	2461. »
Özv. Sós Ferenczné	1964. »

November hó 2-án.

Szalay István állatorvos Péterfián	
Nyilas István és gyermekei	2386. sz. a. lakos
Vitez Mihály és neje	3078. »
Kiss Istvánné	734. »
Barna János és Kovács Mária.	

November hó 3-án.

Czegledi Józsefné	
Szegedi István és neje	226. sz. a. lakos
Liptai Miklós és neje	385. »
Racz György és neje	2599. »
Koszorús Lajosné	1577. »

November hó 4-én.

Ötvös Jánosné	632. sz. a. lakos
Biró Dihály és neje	2970. »
Danko Ferencz	2717. »
Dalmi János	857. »
Kiss Gábor és neje	145. »

November hó 5-én.

Budaházy Józsefné	359. sz. a. lakos
Lukács Mihály örökhagyó	2671. »
Kövesdi János	2376. »
Horváth János	3537. »
Csiszar Andras	2951. »

November hó 6-án.

Arany és Pap	451. sz. a. lakos
Molnar Sándorné	249. »

Csóka József Kossuth-utcán —
Phansmidt Kálmán —

November hó 8-án.

Kertész János	1125. sz. a. lakos
Arany János és neje	170. »
Szabó Mihály	2104. »
Vértési Lajos	2463. »
Menyhárt József	3692. »

November hó 9-én.

Erdei Pál és neje	294. sz. a. lakos
Böszörményi Gáborné	2461. »
Úszó János és neje	2015. »
Özv. Bundi Józsefné	744. »

November hó 10-én.

Erdei Pál és neje	294. sz. a. lakos
Tóth János és neje	1952. »
Özv. Bundi Józsefné	744. »

Debreczen, 1897. évi október hó 18-án.

Török,
erdőmester.

A Bika szálloda mellett.

Katz Hermann

férfi-, fiu- és gyermek-ruha raktára Debreczenben,
Alapított 1880. évben.

A jelenlegi hűvös őszi idény beálltával bátorodom a t. cz. közönségnek óriási nagy raktáramon készletben levő férfi, fiu s gyermek-öltönyeim a következő árak mellett ajánlani:

1000 drb. gyermek costum 3—10 évesig	2—8 frtig.
1000 » fiu öltöny	4—15 »
500 » fiu s gyermek köpeny 3—15 évesig	4—15 »
1000 » magános pantallón s csizma nadrág	2—8 »
2000 » férfi öltöny a legújabb divat chewiott, kamgarn, Zsolnai Loden	8—25 »
1200 » rövid téli kabát, loden, chewiott és mandarin	4—15 »
600 » hosszú téli kabát és Ulster többféle divatos színekben	9—40 »
Elegáns Jaquet vagy Ferencz József öltönyök	15—35 »

Különösen felhívom a n. é. közönség b. figyelmét arra, hogy készletem legnagyobb részben saját felügyeletem alatt helyben a legjobb szabók által készítetttem.

A Bika szálloda mellett.

Millenniumi kiállításon kitüntetve „Jó munkáért“

NYÁRI JÓZSEF és FIAI

Budapest,

VI. Podmaniczky-utca 45.

Debreczen,

Nagytemplom előtti tér, kereskedelmi akadémia mellett.

Festésre és vegyimosásra

felvállalnak a legjutányosabb áron mindenféle színehagyott férfi-, női- és gyermekruhákat csipkét, szőnyegeket és butorszüveket, kőzímunkákat, keztyűket és mindenféle függönyöket stb.

Női toilették egészben és felbontva festetnek.

Férfi ruhák egészben festetnek.

Vegyileg mosva és tisztítva mindenféle ruha egészben felbontatlan állapotban lesz. Festésünk színtartó és nem fog, vegyileg mosott és tisztított tárgyak a szövet minősége szerint megújítva, azonnal használható állapotban adtnak vissza.

Gyaszru szánt ruhák haladéktalanul festetnek feketére.

Gyár: Tiszafüred

Nagyvárad,

főut, Orsolya-zárda mellett.

Gyöngyös,

Főter.

Eger,

Dobó-tér.

Gyűjtőtelepek az ország több részében.

Nyomatott: Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczenben, főpostával szemben.